

Huomaa hyvä

Onerva Mäen muistosymposium
16.12.2025 Valteri-koulu Onerva

On hienoa, että meillä on vielä mahdollisuus muistella Onervaa ja nostaa esiin niitä arvoja ja periaatteita, joiden voimalla Onerva loi mittavan elämäntyön. Erityisesti tällaisina aikoina, kun uutisista, lehdistä ja työpaikoilta kuulee lähinnä ikäviä uutisia, on tämä Onelle keskeinen teema hyvän huomaamisesta tärkeä muistaa. Kouluttajana ja yhteistyökumppanina Onerva oli elävä esimerkki siitä, miten paljon hyvää voi saada aikaan toimimalla niin kuin opettaa.

Viimeksi, kun olin täällä, juhlimme 90 vuotta täyttävää Onervaa ja iloitsimme samalla uuden koulun alkutaipaleesta. Haukarannan ja Jyväskylän näkövammaisten koulun yhdistyessä vuonna 2013 järjestettiin nimikilpailu uudelle oppilaitokselle, jonka tuloksena ehdotus Oppimis- ja ohjauskeskus Onerva/Onerva Mäen koulu sai ylivoimaisen kannatuksen. Meille oli kunnia-asia, että Onerva antoi nimensä käyttöömme. Nimi myös velvoitti meitä ottamaan huomioon niitä periaatteita, joita hän piti tärkeänä ja omassa työssään toteutti. Onen henkeä noudattaen tehtäväksemme muotoutui hyvän elämän edistäminen kaikista lähtökohdista yhdessä ratkaisuja etsien ja tutkimusta hyödyntäen.

Onerva oli visionääri ja hän näki uuden koulun myös kansainvälisesti kiinnostavana ja monipuolisena koulutus- ja kokoontumispaikkana alan asiantuntijoille.

Tähän kaikkeen meillä oli loistavat mahdollisuudet, sillä kiinteä yhteistyö NMI:n kanssa tarjosi ikkunan uusimman tutkimuksen maailmaan ja toi kumppanuuksia materiaalityöntöön ja koulutukseen.

Hyvän elämän edistäminen kaikista lähtökohdista on edelleen kestävä periaate ja arvopohja tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kanssa toimiessa. Joskin se mitä pidetään hyvänä, on riippuvainen määrittelijänsä arvomaailmasta. Työyhteisössä on erilaisia näkökulmia katsoa ja arvottaa asioita. Tarvitaan yhteinen näkemys ja pitkäjänteistä työtä siihen, että hyvät periaatteet lähtevät elämään myös käytännössä.

Hyvän elämän tukeminen rakentuu monesta arjen tekijästä. Turvallisessa ja myönteisessä ilmapiirissä on mahdollista tulla kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on. Se tarkoittaa jokaiselle mahdollisuuksia leikkiä, oppia, kokeilla, erehtyä ja onnistua. Lapsi ja myös nuori tarvitsee aikuisia, jotka rohkaisevat, antavat tilaa unelmille ja tarjoavat turvalliset rajat kasvulle ja oppimiselle.

Hyvän elämän edistämisessä oppimisympäristöllä on iso merkitys. Kaiken toiminnan kivijalkana on vahva ammattitaito. Onervassa se tarkoitti syväosaamista erityisesti kuulo- ja näkövammaisten, autismin kirjon ja kielen kehitykseen liittyvien pulmien erityiskysymyksissä. Tälle asiantuntijuudelle oli Jyväskylässä syvät juuret ja vahva ammattitaito oli kehittynyt vuosikymmenten ajan kestäneessä kehitystyössä. Uuden Onervan laajentunut asiantuntijuus näillä erityisalueilla vahvasti entisestään myös ohjauspalvelun aktiivista toimintaa, toi uusia asiakkaita ja toimintamuotoja. Keskeisellä

sijalla oli moniammatillinen yhteistyö, joka avarsi eri ammattilaisten näkemyksiä ja toi kokonaisvaltaisemman ymmärryksen lasten opetuksesta ja kuntoutuksen painopisteistä.

Erityisenä ammatillisena haasteena on vielä mainittava toiminta-alueittain etenevien lasten opetus ja kuntoutus. Tällä osa-alueella edistysaskeleiden huomaaminen ja tukeminen vaatii pitkäjänteistä ja kärsivällistä työtä ja tarkkoja ammatillisia silmiä, jotta osataan nähdä pienetkin edistysaskeleet.

Tätä erityistä osaamista myös One arvosti, sillä se takasi laadukkaan palvelun ohjauksen asiakkaille ja asiantuntevan opetuksen ja kuntoutuksen koulun oppilaille.

Erityisesti harvinaisempien vammaryhmien tuen kehittämistyössä korostui kansainvälisten verkostojen ja yhteistyön merkitys.

Hyvän huomaaminen toimii kannustavana ja eteenpäin vievänä voimana. Se ei tarkoita sitä, että suljemme silmämme epäkohdilta tai väistämme vaikeuksia. Se tarkoittaa sitä, että suuntaamme katseemme myös siihen, mikä on arvokasta, kannattelevaa ja toivoa rakentavaa. Positiiviset kommentit, vahvuuksien esiin nostaminen, hyvä palaute niin lapselle kuin työkaverillekin luo innostavaa ilmapiiriä ja tilaa kasvulle.

Onerva antoi omalta osaltaan työhön tarvittavia tiedollisia ja taidollisia eväitä, mutta ennen kaikkea loi uskoa omiin kykyihimme ja kannusti uralla eteenpäin. Hänelle ihmiset olivat tärkeitä ja hän välitti aidosti niin työtovereistaan kuin opiskelijoistaan. Kohtaamisissa tuli esiin Onen henki: kannustaminen, rohkaiseminen ja auttaminen.

Kun tavoittelemme kasvua ja kehitystä, on hyvä muistaa, että voima asuu ihmisissä, innostuksessa ja halussa viedä yhdessä asioita eteenpäin. Kukoistaakseen yhteisöt tarvitsevat hyvää ja työntekijöitä arvostavaa johtamista. Asiantuntijaorganisaatiossa johtaminen on tanssia tähtien kanssa, mutta tähti ei ole johtaja itse. Tähtiä ovat asiantuntijat, jokainen työntekijä. Onnistunut johtaminen tekee työpaikasta psykologisesti turvallisen. Sellaisessa jokainen pystyy olemaan suora ja aloitteellinen sekä toimimaan omana itsenään. Kenenkään tarvitse peitellä heikkouksiaan eikä myöskään pitää kynttiläänsä vakan alla. Merkitykselliseksi koetussa työssä ja ilmapiiriltään kannustavassa yhteisössä syntyy halu tehdä yhdessä hyvää toisten kanssa ja näin rakentuu perusta kestäväälle innovatiivisuudelle.

Huonojen uutisten keskellä tarvitsemme valoa ja toivoa. Suurten tuulien puhaltaessa voimme helposti ajatella, ettemme voi asioihin vaikuttaa, mutta silloin on hyvä muistaa Dalai Laman viisaus: Jos uskot olevasi liian pieni vaikuttaaksesi asioihin, yritäpä nukkua yö hyttysen kanssa.

Teot luovat toivoa. Toivo syntyy silloin, kun päätämme toimia. Se näkyy pienissä valinnoissa, kun autamme toisiamme, kun sanomme ystävällisen sanan, kun tartumme työhön, joka vie kohti parempaa. Hyvän huomaaminen on valinta, joka voi muuttaa maailmaa lähellämme.

Tämän Onervan jättämän perinnön soisi jäävän elämään myös tulevien ammattilaisten työotteessa.

Näin joulukiireenkin keskellä toivon, että meillä jokaisella on hetki aikaa pysähtyä huomaamaan se hyvä, joka on jo tässä – pienissä hetkissä, ihmisissä ympärillämme ja myös meissä itsessämme. Onervan nimeä kantavan koulun hienoa työtä tehneelle ammattilaisjoukolle haluan toivottaa voimia ja rohkeutta erityisesti teitä kohdanneitten muutosten keskelle.

Tässä on kuva vuodelta 1998 minusta ja seuraavan puheenvuoron pitäjstä, Raija Väisäsestä. One oli taitava tunnistamaan meissä piileviä taitoja ja niinpä hän huomasi meissä uunituoreissa apulaisrehtoreissa kyvykkyyttä NMI:n juhlatarjoilun emänniksi. Enpä tuolloin tiennyt, että melkein 30 vuoden jälkeen ryhdyn Pohjanmaalla osa-aikaiseksi majatalon pitäjäksi. Raijan kahvilahaaveen toteutumisesta en tiedä, mutta ehkä kuulemme siitä vielä.

